

„Gyermekeim tizenkét évesen halnak meg”

Interjú
Bernadette Mbuy Beya kongói teológussal

Bernadette Mbuy Beya, milyen világból származik Ön? Teológiájának miféle életháttere van?

Sokgyerekes családból származom, én vagyok a legidősebb tíz testvér közül. 1946-ban születtem egy határtelepülésen, Szakaniában. Apám kiskereskedő volt – az akkoriban még belga – Kongó és – az akkoriban még brit – Zambia határvidékén. Anyám vezette a nagycsaládot, s emellett apám árutit árúsította. Szüleim mindent megadtak. A nagy szegénység ellenére képesek voltak fölnevelni tíz gyereküket. Nagyszerű teljesítmény ez! Egyikünk sem halt meg.

Hogyan lett Önből szerzetesnő?

Szüleim elkötelezett keresztények voltak, aktívan dolgoztak az egyházközségben, s én is bekapcsolódtam az egyházi ifjúsági mozgalomba. Vallási hivatást először Szent Orsolya nővéreivel kapcsolatba kerülve éreztem. Ők működtették plébániánkon azt az iskolát, amelybe járhattam. Azok az apácák, akikkel ott találkoztam, s akikről tüzet fogtam, öntudatos, értelmes nők voltak, akik – anélkül hogy a maguk javára sandítottak volna – rendelkezésére álltak az embereknek. Nem törődtek a gazdagsággal, a társadalmi hatalmi pozíciókkal vagy a törzsi hovatartozással. Ez nagyon imponált nekem. Mindez Lumumbasiban játszódott le, Kongó egyik déli nagyvárosában, a Szent Márton plébánián.

Mikor ragadta el Önt a teológia iránti szenvedély?

Nagy politikai összevisszaság volt, amikor én 15–16 éves, éber és érzékeny lány voltam. Miután a túlerőben lévő belgák megbuktatták az ún. kongói „függetlenséget”, meggyilkolták Patrice Lumumba elnököt. Ebben az 1961/62-es háborúban üldöztek és meg is öltek férfi és női misszionáriusokat. Lányomába akartam lépni ezeknek a meggyilkolt apácáknak, akik életüket adták hitükért, s magam is misszionáriusnő akartam lenni, a szegények között akartam élni, s az evangéliumot akartam hirdetni nekik. Világos volt számomra, hogy ennek érdekében teológussnővé kell lennem.

Hogyan lett Önből felszabadítási teológussnő?

Hosszú úton jutottam ideig. Figyelmes rendi előljáróim bátorítottak, és megbíztak azzal, hogy teológiát tanuljak, hiszen ige hirdető akartam lenni. Külföldre, Ruandába küldtek tanulni, később pedig Belgiumba, a brüsszeli Lumen Vitae Intézetbe. Ott a lelkipásztori munkára és a katekézisre szakosodtam, és folyton azt a célt tartottam szem előtt, hogy majd ott-hon, Kongóban evangelizáljak. Hosszú kiképzésem során tehát sokszor kerültem kapcsolatba olyan emberekkel, akik tagították látókörömet. Döntővé az EATWOT (Ecumenical Association of Third World Theologians) lett számomra, az, hogy együtt dolgozhattam a Harmadik Világ Teológusainak Ökumenikus Társaságában dolgozó tagokkal.

Mit csinált hazatérése után?

Tanítottam, oktattam, kutattam. Igazgatónője voltam Lumumbasiban a Magasabb Vallási Tanulmányok Intézetének. Ily módon szoros kapcsolatot és teológia párbeszédet alakíthattam ki EATWOT-beli kollégáimmal és kollégáimmal. Különösen is termékeny lett a Harmadik világ teológusnőinek az EATWOT által Kamerun fővárosában, Yaoundéban szervezett konferenciája. Mi, teológusnők szövetségre léptünk. Csak kevés katolikus volt közöttünk annak következtében, hogy a hivatalos katolikus egyházat és teológiát a férfiak uralják. Úgyünknek mindenekelőtt a protestáns egyházak teológus- és lelkész női adtak lökést, hiszen ők már legyőzték a kizárólagosan férfi papságot. Így keletkezett a mi „női teológiánk”. „Mezítlábás teológusnők” lettünk.

Mit jelent a „mezítlábás teológia”?

Azt jelenti, hogy Kongó déli részén, az én társadalmi kontextusomban tudatosan nőként és tudatosan a bázison, tehát a szegények hétköznapiiban élek, és „kontextuálisan” hirdetem

az evangéliumot; vagyis ebből a tudatos hétköznapi életből indulva mindig új meg új kérdéseket intézek az evangéliumhoz és a teológiához; azaz erről a bázisról indulva gondolkodom el a hitről, és a felszabadítás üzenetét újból és újból konkrétan fogalmazom meg szavakkal és tettekkel – nőként! Arról van szó, hogy lehozzuk Istent a teológusok trónusáról, és hozzáférhetővé tegyük az egyszerű emberek számára.

Ön lemondott tanszékéről...

Igen, már nem vagyok igazgatónő.

Miért?

Otthagytam az akadémiai professzorkodás világát. Szívebben dolgozom közvetlenül az emberekkel. Rendemmel, az orsolyitákkal sikerült megegyeznem, hogy „világiasított orsolyitaként” önállósulva, a kolostori közösség kényszerei nélkül élhessek. Így aztán szabad vagyok – és az a megbízatásom, hogy női témákról előadásokat tartsak Kongóban, Afrikában és azon túl is, valamint tanulói és öntudatosodási csoportokat támogassak.

Hogyan festenek a hétköznapijai?

A hétköznapijaim? (Nevet.) Igen mozgalmasak! Ha éppen nem vagyok úton női ügyekkel foglalkozó teológussnőként, akkor először is hat gyerekünket kell ellátnunk. Egyik európai nővértársammal, Jeanne-nal hat, szükségét szenvedő gyereket és fiatal, ún. szociális árvaakat vettünk magunkhoz. A legfiatalabb, Johanna hároméves, a legidősebbek, Francis, Beni és Fatuma húszévesek, Benedict tizenhat.

És házon kívül?

Drepanocitózisban szenvedő gyerekekkel dolgozom. Ez egy fajta sarlósejt-anémia. A mi régióinkban elterjedt, örökölt betegség. Gyermekeim többnyire nem élnek meg tizenkét évnél. Ha jól megy a dolog, tizennégyig jutnak el. Támogatom ezeket a gyerekeket az életben, gondoskodom róluk, mellettük állok a szenvedésben, amennyire csak tudok. És elkísérem őket haldoklásukban. Aztán gondoskodom temetésükről. A drepanocitózis vérszegénységet, a csontok deformációját, a legsúlyosabb fájdalmakat és szenvedéseket jelent. Azért kezdtünk el gondoskodni ezekről a halálosan beteg gyerekekről, mivel megállapítottuk, hogy családjukat túlterhelne ez a gondoskodás. A gyógyszerek és a különleges táplálékok miatt éppen a gyerekek kerülnek sokba. Egy olyan országban, ahol az embereknek amúgy sincs elég enniválójuk, és szegénységben élnek, társadalmi szelekció és kiközösítés kezdődött ezekkel a gyerekekkel szemben. A szülők aztán, akiket az egyik gyerek betegsége és nyomorúsága túlterhelte, inkább a többi gyerekek törődnek... Ezért gondoskodunk mi a drepanocitózisos gyerekekről.

Ezenkívül jelenleg egy tízezer embernek való egészségügyi központ felépítésén dolgozunk Jeanne-nal.

Miben látják Önök – saját életükben – az evangélium magyát?

Ami minden van a Bibliában, amit fontosnak tartok! De a magya? Hát a János-evangélium 15. fejezete, a 9-iktől a 17-ik versig. Jézus itt azt mondja, „Maradjatok meg szeretetemben...”, és „Már nem nevezlek titeket szolgálknak, hanem barátainknak és barátainknak”, továbbá „Nem ti választottatok engem, és arra rendeltetek titeket, hogy kerekedjétek fel, és hozzatok termést, és természetek legyen maradó...” Számomra ez a lényeg.

Mit mondana a nyugat-európaiaknak, ha szólhatna hozzájuk?

Afrika a ti globalizációtok áldozata. Afrikát leírták. Afrika erőszakot szenved, éhez, haldoklik. Tegyetek végre valamit ellen!

Thomas Seiterich-Kreuzkamp